Független művelődési és helytörténeti havilap – XI. évfolyam 10. (534.) szám – 2005. október 28. – péntek

HÉTFALU

Szerkesztők: Hochbauer Gyula, Kovács Lehel István

Alapította és szerkesztette (1906–1911): dr. Fekete Endre és Kiss Béla

Vidéki, helytörténeti, néprajzi, honismereti lapok találkozója

A Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság 2005. szeptember 23. és 25. között tanácskozásra hívta azoknak a vidéki és kistérségi lapoknak a szerkesztőit, amelyek rendszeresen közölnek helytörténeti, néprajzi és honismereti témájú írásokat is. September 20-ig 60 valamilyen elérhetőséggel (telefon, e-mail, postai cím) azonosított, célkörünkbe illeszthető sajtóorgánumot szólítottunk meg. Ennyit sikerült beazonosítani az elmúlt 15 év adatai alapján, de mint kiderült, ezek közül időközben több is megszűnt, így 36 lapnak ment el a meghívó. A rossz idő, árvizek és nagy távolságok miatt a találkozóra 17 személy jött el Kolozsvárról, Lövétéről, Nagyszebenből, Gyergyócsomafalváról, Szászrégenből, Budapestről, a Nyárád mentéről, Oroszhegyről, Brassóból, Hétfaluból.

A bácsfalusi evangélikus egyházközség lelkésze az esemény előtt pár nappal visszamondta a találkozó előre megbeszélt helyszínét, a bentlakás épületét, a rendezvényt így a türkösi római katolikus plébánia Márton Áron-háza fogadta be. Az itt elszállásolt és étkező meghívottak a Zajzoni Rab István Középiskolában tanácskoztak, a meghirdetett program szerint.

A cél a számbavétel, valamilyen igény szerinti és célszerű laphálózatba való kapcsolódás, a hatékonyság és szakszerűség lehetőségeinek a keresgélése, tapasztalatcsere. Olyan szakembereket, tisztségviselőket kértünk fel előadásra, akik számításaink szerint segíthetnek céljaink megvalósításában (szaksajtó, MÚRE, elektronikus sajtó, tévéműsor, közalapítványi szaktestületek).

A péntek esti és szombat reggeli bemutatkozáskor a szerkesztők a saját lapjukat ismertették, kitérve az alapításra, kiadóra, kiadási költségekre, támogatókra, szerkesztési munkára-gondokra, munkatársakra, terjesztésre, példányszámra, honlapindítási lehetőségekre. Kiderült, hogy sok az évtizede működő vidéki lap, noha néhány 90-es években alapított pár évi működés után megszűnt, egyesek folyamatos kiadása pedig rövidebb-hosszabb időre megszakadt, mások, esetleg címet és szerkesztőket cserélve is megmaradtak. Vannak olyanok, amelyek a 19–20. századforduló valamilyen otthoni lapkiadási hagyományát folytatják, s olyanok is, amelyek első lapalapítási próbálkozásai a helységnek. A legtöbbet valamilyen kis helybeli civil szervezet ad ki, s a szerkesztők az adott település közéletében amúgy is szerepet vállalók közül kerülnek. A lapkiadás költségei helybeli vállalkozóktól, pályázatokból és lapeladásból jönnek össze. A példányszám általában 1000–2000 közötti. A lapot a helybelieken kívül a környékre elszármazottak olvassák és legtöbb rendszeresen eljut a nagyvilág távolabbi vidékeire elszármazottakhoz is. Kevés az a lap, amely egyetlen települést szolgál, legtöbb egy településlánc vagy egy községközponthoz tartozó településcsoport közös helyi sajtója, vagy egy szétszórtabb szórványközösségé.

*

Szombaton délelőtt Kovács Lehel István, aki a tanácskozás moderátora is volt, a házigazda Hétfalu készülő honlapjából adott érdeklődéssel követett ízelítőt, bemutatta a települést és a *Hétfalu* című lapot.

Szabó Zsolt főszerkesztő a *Művelődés* című lapot és az erdélyi újságírás hagyományait, Puskás Bajkó Gábor, a *www.brasso.ro* honlapjának szerkesztője az internetes újságírást ismertette.

A szombat délután a közös programok, tevékenységek megbeszélésével folytatódott. A résztvevők elhatározták:

1. Megalapítják az *Írottkő* informális szövetséget.

2. A hatékony információcsere érdekében létrehozzák az *Írottkő* Yahoo levelezési listát.

3. Önálló közös honlapot hoznak létre.

4. 2006-tól kezdődően *Erdélyi kalendárium* névvel évente közös kalendáriumot adnak ki. Az idén megjelenő első szám a kistérségeket és az újságokat mutatja be. A kiadáshoz szükséges forrásokat közösen teremtik elő, a kalendáriumot pedig önköltségen árusítjuk.

5. A szerkesztők figyelmeztetik egymást a pályázási lehetőségekre.

6. Évente egyszer rendre más és más lap szerkesztői szervezik meg az évi tanácskozást. 2006. május elején Lövétén, 2007-ben pedig Nagyszebenben találkoznak, csatlakozva az Európa kulturális fővárosa rendezvénysorozathoz.

7. Jövőtől a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem újságírói szakán speciális magiszteri program indítását kérik a szerkesztők szakmai továbbképzése érdekében.

*

Szombaton este a *Barcaság 1848–49-ben* című honismereti dokumentumfilmet nézték meg a tanácskozás résztvevői, és arról beszélgettek, hogyan kapcsolódik a tévézés lehetősége az írott sajtóval megközelített feladatvégzéshez.

Vasárnap délelőtt Ambrus Attila (MÚRE-elnök, a Brassói Lapok főszerkesztője, az Illyés és a Communitas Alapítványok Sajtó Szaktestületének tagja) tartott előadást a kistérségi újságírásról, valamint ezek finanszírozási lehetőségeiről, majd meglátogattuk Türkösben a Brassói Néprajzi Múzeum négyfalusi részlegét.

A rendezvény – az első ilyen jellegű erdélyi találkozó – mindenképp tanulságos és hasznos volt. Jelképekben, üzenetekben sem volt szegényes, hisz 300 éve, 1705. június 5-én jelent meg a lőcsei Brewer-nyomdában az első magyar újság, amelyet Ráday Pál, II. Rákóczi Ferenc fejedelem személyi titkára szerkesztett, és a *Mercurius Hungaricus (Magyar Hírmondó)* nevet viselte. A Nagykőhavas 1848 m magas híres sziklája – az Írottkő – ihlette szövetség-név pedig ezen lapok szerepére, a kistérséget, tájegységet formáló alapra utalhat, s ezen alapkövek egymásmellettiségéből alakulhat ki Erdély teljes színes egysége.

*

A szervezők ezúton szeretnék kifejezni köszönetüket a rendezvény támogatóinak: az Illyés Közalapítvány, valamint a Communitas Alapítvány Sajtó Szaktestületeinek, valamint a türkösi római katolikus egyházközségnek és a Márton Áron Kolping-családnak. Sajnos a találkozót Négyfalu Polgármesteri Hivatala és Városi Tanácsa nem tartotta támogatásra méltónak – többszöri felkérés ellenére sem.

Kovács Lehel István

Négyfalu, 2005. szeptember 23–25. Vidéki, helytörténeti, néprajzi, honismereti lapok találkozója

* Kiadja a Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság – © HMMT, 2005. * ISSN 1582-9006 *

Hamu és gyémánt

Miként egyre több kátrányos szilánk,
ha ég,
Körötted parázsló rongyok kavarognak,
Te lángolsz, s nem tudod, szabad
lehetsz-e még,
S tiéd-e az, mit birtokodnak mondhatsz.

Vagy csak hamu s csak zűrzavar
maradna,
Mit kavar vihar, szakadék-mélybe ránt...
És mint örök győzelmek pirkadata,
A hamuban csillaglik-e majd gyémánt?

*

E versidézet Andrzej Wajda 1958-ban készült híres filmjének, a *Hamu és gyémánt*-nak templomkapu-boltozata alatt hangzik el a főhős szájából, aki a történet lezárásaként a história szemétdombján végzi. A különböző eszközökkel, de végeredményben a kikényszerített felejtéssel konszolidáló kádárista hatalom és a román hatalom is jól tudta, hogy e filmet Magyarországon és Erdélyben forgalmazni nem szabad, mert a mozinéző az elhangzott versidézet kulcsszavától megnyíló templomcsarnok mélyén 1956 páratlan közösségi áldozatának oltárára, a megízlelt szabadság hamuban csillogó gyémántjára láthat. E gyémánt a visszanyerhető emlékezet. És vannak idők, amikor nincs veszedelmesebb az emlékezetnél. Az emlékezet fundamentuma a kultúrának és a történelmi tudatnak, amelyek nélkül se regionális faluközösségek, se nemzetek önazonossága nem létezhet. Az önazonosság(tudat) apránkénti elvesztésével a nemzet lakossággá válik, s a lakos legmeghatározóbb szinonimája ma már a fogyasztó, a fogyasztó pedig modern rabszolga.

Ebben az értelemben nincs kiszolgáltatottabb ember a lakosnál. Az idős Kossuth Lajos keserű elégedettséggel emlékezett vissza, hogy Magyarország lakóit az általa is meghatározott 1848-as változások tették polgárrá, kovácsolták egymással szolidáris, társadalmi osztályok fölötti közösséggé.

Kossuthról szólva kínálkozó annak megemlítése, hogy nagy visszhangot kiváltó amerikai körútjának egyik tömeggyűlésén egy Cyprian Kamil Norwid nevű lengyel költő is részt vett. Nem tartozott nemzetének könnyen lelkesedni tudó tagjai közé, de ezúttal Kossuth fellépésének, szavainak varázshatása alá került. Egyik felolvasó estjén az alábbiakat mondta: „Én senki előtt nem hajtok fejet, és ezért hajthatok fejet a száraz ágakból összeillesztett kereszt előtt, s mehetek el fedett fővel Amerika érintetlen erdőiben, az ősi tölgyek és hatalmas cédrusok mellett, (…) A költő csak az igazság győzelmét akarja! Én senki más előtt nem hajtok térdet, hacsak nem a források forrása előtt, ezért tisztelem Kossuthot..."

Istók János világhírű csángó szobrászunk a Bem-apó szobrával tisztelgett a szabadságszerető lengyel nép előtt, a Zajzoni Rab István szobrát pedig szovjet tankok zúzták szét műtermével együtt, 1956-ban.

Koszta József csángó festőnk a Nagybányai Iskola képviselőjeként ecsetével emlékezett a szabadságharcra.

Csángó költőnk, Zajzoni Rab István diákként részese volt a szabadságharcnak, és imádta Petőfit.

Életműve az elnyomás, megtorlás korszakában vált teljessé.

Kossuthot minden felvilágosult gondolkodó tisztelte, az általa megálmodott Duna menti Köztársaságban, kivéve az osztrák uralkodóházat, amelynek sikerült annyira egymás ellen uszítania az addig békésen egymás mellett lakó népeket és nemzeteket, hogy 150 év távlatából még ma is ez a mákony a választási kampányok sikere.

Berecki Anna csángó nagyasszonyunk Kossuthnak küldött szemfedője pedig egy korszakot zárt le, sajnos számunkra is.

Érdemes azon is elgondolkodni, hogy Kossuth, Petőfi, Zajzoni, Koszta, Istók, Berecki evangélikus vallásúak voltak.

A környező népek történelmük személyiségeit többször is megfilmesítették. Magyarország viszont a mai napig sem készített nemhogy Oscar-díjas, de legalább egy egészséges dokumentumfilmet se Kossuthról, se Petőfiről, se Zajzoni Rab Istvánról, hogy ne soroljam a többieket.

Teller Ede világhírű atomfizikusunk, a hidrogénbomba megteremtője, előadásaiban mindig hangsúlyozta, hogy tudományos eredményeit a magyar nyelvnek köszönheti. Petőfi, Ady verseinek tömörsége, a fizikai képletek olyan szintézisét eredményezte, amivel a fizikában is új korszakot lehetett alkotni.

Sir John Bowring az 1800-as években a nyelvünkről azt mondta: „a magyar nyelv olyan, mint a terméskő, egy tömbből van, amin az idő vihara egy karcolást sem hagyott. Nem naptár ez, amely a korok változásához alkalmazkodik. E nyelv a legrégibb és legdicsőségesebb emlékműve a nemzeti önállóságnak és szellemi függetlenségnek..."

Ugyanő jósolta meg Petőfi születését, és rokonságunkat a sumérokkal.

Mario Alinei olasz történész pedig bebizonyította az etruszkok magyar eredetét.

A mai napig Magyarország óriási pénzekkel támogatja a janicsár Budenz és Hausdorfer utódait, akiktől a finnek már rég elzárkóztak.

Keleti múltunk felderítésére és nyelvünk ősi mivoltának elemzésére nincs pénz.

Körősi Csoma Sándor munkáját szerette volna Zajzoni Rab István is befejezni. Gyerekként a Honterus Gimnáziumban anyanyelvét az erőltetett német váltotta fel. Ő nem lett osztrák, hanem Budapestre ment és újratanulta a magyar nyelvet, irodalmi szinten.

Ha netalán feltámadna Zajzoni Rab István, nagy meglepetés érné. Szülőházába nem engednék be, idegen vásárolta föl. Nehezen értene szót az utódokkal, akik anyanyelvünket egyre inkább konyhai szinten pusmogják. Életét, azaz 30 évét adta a magyarság és a csángóság jövőjéért, szabadságáért.

És mivel fizet az utókor? Tudat nélküli bambult ábrázattal, hamuvá züllesztve emlékét, értékét. Pedig ő is az összmagyarság egyik gyémántja. Még a szülőháza sem lehetett múzeum.

A kultúra ősi gyökerekből táplálkozó, más, külső hatásokra nem szoruló, önmagának törvényt szabó, korlátok nélküli, független alkotótevékenység eredménye. Olyan lelki és szellemi kapcsolat revelálódik benne, olvasható ki belőle, amely túlmutat az egyes emberen. Kodolányi János aforisztikus maghatározása szerint a kultúra „a lélek szimbólumteremtő működése". Vagy más helyütt, némileg a filozófus Vattai Lászlót követve, a következőt írja: „Az emberi lélek a tudatlan létezés és a transzcendens létezés között lévő feszültség szenvedését a transzcendens világ jelképrendszerében oldja fel. Ez a jelképrendszer a kultúra."

Ez a kultúra bennünk él, ha él, ezt a kultúrát mi éltetjük, ha élünk vele. Heidegger híres, sokszor idézett gondolata szerint csak attól kezdve beszélhetünk emberről, mióta a transzcendens és miközöttünk létrejött a beszélgetés, csak azóta van idő, azóta van történelem. A nyelv, mondhatnám azt is, hogy az előbb említett jelképrendszer létrejötte „az emberi létezés legmagasabb rendű eseménye". Ezt jelenti az a heideggeri axióma, hogy a „nyelv a lét háza".

A kultúra létünknek nemcsak egyik előfeltétele, hanem ugyanakkor megtartó erőnk is. Erőforrásunk. A világtendenciák nem tekinthetők különösebben kultúrabarátnak. De azzal is tisztában kell lennünk, hogy soha, egyetlen úgynevezett „tendencia" sem volt különösebben kultúrakedvelő. A kultúra ugyanis – különösen hangzik, de így igaz –, hasonlóan az erkölcshöz, „természetellenes". A természet ellen jött létre, s a természet jobbára ellene dolgozik. Az erkölcs, könnyű belátni, lényegét tekintve a vad természeti törvények érvényesülését igyekszik korlátozni. Az erkölcs a pusztító és önpusztító természeti törvények megregulázása, vagy ahogy Székely János mondja, az erkölcs nem más, mint a természet önkorlátozása.

Ha korunk nagy betegségeit számba vesszük, valószínűleg első helyen kell megemlítenünk az önkorlátozás hiányát. Ez a

hiánybetegség a köztünk pusztító erkölcsi válság leginkább szembetűnő jele. Önkorlátozásra ugyanis csak az képes, aki ismeri önmagát és ismeri az értékek hierarchiáját, van határozott értékrendje. A kettő természetesen megfordítva még igazabb: csak az ismerheti meg önmagát, aki értékelvűen tud gondolkozni. Ez természetesen a közösségekre, a magyar kultúra művelőire és birtokosaira, a magyarság egészére is érvényes.

A nemzeti kultúra időbeli dimenziói távoli ködbe vesznek. Ez a köd azonban nem emészti semmivé azt az örökséget, amelyet például a távoli sztyeppékről hoztunk magunkkal. A kultúra hagyományozásában, tudjuk, óriási szerepe van az írásbeliségnek, az irodalomnak. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a szóbeli kultúra, például az apokrif népi Mária-himnuszok felejtésre ítélt, századokat idéző, sokszor szinte érthetetlennek tűnő elemei ne tartoznának a kultúrához. Éppen sokat sejtető homályuk kelt intenzív érzelmi hatást, s ezek az olykor csak nyelvi fordulattá kopott emlékek adnak sajátos színt és illatot kultúránknak. Ennek köszönheti valóságát, mással össze nem tévesztheto jellegét.

A hagyomány leggazdagabb tárháza a nyelv (ez természetesen a zenei és formaképző nyelvre is vonatkozik), annak olykor egy-egy villanása elmúlt évszázadokra, ha nem évezredekre nyithat ablakot. És ez akkor is hat és formál bennünket, alakítja a nemzeti alkotmányt, ha megfejtésére, pontos értelmezésére olykor nem is vagyunk képesek.

Közbevetőleg szeretném megjegyezni, hogy a kultúra nem ismer halott hagyományt. Legfeljebb alvót, Csipkerózsika-álomban szendergőt, s megjósolhatatlan, hogy egy-egy ilyen szunnyadó lehetőség mikor válik mindennapi életünk alakítójává, mikor érezzük úgy, hogy a kultúrának egy már-már elfelejtettnek hitt gesztusa megszólít bennünket, hozzánk szól.

(Folytatása a 4. oldalon)

Bencze Mihály

Lapszámunkat a Communitas Alapítvány támogatta.

Lapszámunkat az Illyés Közalapítvány támogatta.

Három kérdés Dávid Ibolyához

A hétfalusi származású jeles magyar politikussal harmadszorra találkozhatott Hétfalu magyarsága: először a Barcasági magyar néprajzi szemle záróakkordjaként, másodszor a millenniumi zászló lehozatalának ünnepségén, harmadszor az idei Szent Mihály-napokon. E harmadszori találkozáson a Hétfalu szerkesztőjeként a frissében induló Új Magyar Szó riportere mellé szegődve arra voltam kíváncsi, hogyan látszik a politika magaslatából az, ami minket foglalkoztat. Előzőleg a négyfalusi népünnepély díszmeghívottjaként mondott ünnepi beszédet a csernátfalusi evangélikus templomban a volt magyar igazságügyi miniszterasszony. Miután az alkalmi beszélgetéshez megfelelőnek találtuk a lelkészi lakás társalkodóját, a hivatásos riporter után eléggé keresgélve a szavakat, néhány helybeli kíváncsi szem- és fültanú jelenlétében kérdezgettem.

H.Gy.: Ha a nemzetet egy folyamhoz hasonlítjuk, akkor a kisebb-nagyobb összetevői a folyók, patakok, erecskék, források lehetnek. A magyar nemzetnek egy ilyen kis erecskeszámba menő összetevője a hétfalusi magyarság. Ha az élvonalbeli politikus ezen a folyón úszó hajó egyik kormányosa, akkor erről a hajóról hogyan értékelhető ez az erecske?

A körülményeskedőre sikerült kérdést követő első mondat derűsen vezette át a beszédet a tartalmas válaszba.

D.I.: Én úszni tudok, nagyon jól tudok úszni, de nem vagyok egy hajós alkat... A templomban is beszéltem erről, hogy minket megtanított a XX. század az ország, a haza és a nemzet fogalmának a külön megfogalmazására. Ha igaz, hogy e nemzet maga ez a közös emlék a múltból és közös a jövőbe vezető terv, hát akkor ez a több mint ezer éves közös emlék, ez hihetetlen sok kis részből tevődik össze és nemcsak történelmünk jelen alkalmaiból, hanem szokásokból, hagyományokból, kultúrákból. Ebben ennek a barcasági csángó vidéknek mindig megvolt a maga sajátos, még a környéken élőktől is elkülönülő, nagyon jellegzetes kötődése. Más volt az öltözködése, más e kultúra táncbéli megjelenítése. Hát ettől szép egy nagy nemzet, hogy annyi kis részből tevődik össze. Ami színesebbé teszi ezt az egész palettát. Minden ember valahol az elődeiben, a kultúrájában és a hagyományaiban is él, ezért van komoly jelentősége annak, hogyan tudjuk a nagyobb kultúrán belül ezeket a kis kultúrákat is ápolni, megtartani, erősíteni az emberekben az azonosságtudatot. Ehhez a kis közösséghez való tartozás egyébként pedig jelenti azt is, hogy a nagyközösségben is megvan az ő maga helye.

Kedvem lett volna, és az olvasó számára is hasznos, ha további részletezés felé folyhatna a beszéd, melyből példázatszerűen kibomlana kis- és nagyközösség viszonyának egy személyesen is hitelesített, ajánlható mintája is. Mégis a második kérdés felé kanyarodtam.

H.Gy.: Az anyanemzet támogat is bennünket ebben. A kérdés az, hogy megfelelő-e az, ahogyan elképzeli ő ezt a támogatást... Mert egyre bonyolultabb ezeknek a központtól távoli vidékeknek a gondrendszere. Úgy gondolom, hogy ezeket a gondokat nem elegendő sablonszerűen megközelíteni, csupán annyira lebontva, hogy vannak egyházhoz kapcsolódó gondok, iskoláztatással, gazdálkodással kapcsolatos gondok. Vajon nem lehetne olyanszerűen átalakítani ezt a támogatási rendszert, hogy előbb szakértők elemezzék, s a helyet ismerőkkel közösen dolgozzanak ki valamilyen stratégiát, egy jövőt biztosabban megmarkoló tervet és azután ezt támogassák?

D.I.: Nincs az a rendszer, amin javítani nem lehetne. Erről szól minden évi költségvetési vitánk, és nyilván sokat kellene javítani ezen. Tökéletesen leképezni nem fogja tudni soha a helyi problémákat. Valamilyen általánosítás minden támogatási rendszerben van. Nem a kisebbségi támogatásokra gondolok, hanem a családtámogatásokra, a betegségi vagy öregségi támogatásokra. Valamiképpen általánosítani kell, mert nem lehet 1200 problémára 1200 féle megoldási javaslatot adni. Biztos, hogy tökéletesíteni kellene a határon túli magyarok támogatását. Én nem ebben látom a legnagyobb problémát, hanem abban, hogy a GDP-nek egy meghatározott százalékában kellene megállapítani azt, hogy mennyi összeget szán évente a határon túli magyarokra az anyaország, ezután pedig a helybeliek az ön által elmondotthoz hasonló vagy nem hasonló elv alapján, de maguk rendelkeznének azzal, hogy adott esetben milyen prioritásokkal akarják szétosztani.

Ezt a kérdést azért sem akartam tovább feszegetni, mert a válasznak ettől a pontjától kezdve már nem az, ami engem ebből érdekel, s látszólag gondmentesebb terület felé fordultam.

H.Gy.: Ezelőtt öt évvel lekértük a millenniumi zászlót. Akkor kettős célunk volt ezzel: az egyik az volt, hogy erősítsük ezzel a mi közösségünket az anyanemzethez kötő szálakat, a másik pedig az volt, hogy ezt a közösséget magát, a közösséget belülről összetartó szálakat erősítsük. Ez csak részben valósult meg, sokkal kevésbé, mint amennyire mi gondoltunk, amikor ezt az ünnepet megszerveztük.

D.I.: Hogy a zászlót miért hoztuk, az teljesen egyértelmű volt. Egyedül kapta meg ez a vidék anélkül, hogy nagyobb egyházközösség lett volna. Pontosan azért, mert ez a keleti magyarság mindig kétszer annyit szenvedett, mint a bennebb élő magyarság, másrészt pedig a Jóisten segített nekünk abban, hogy ez sikerült nekünk, Nemeskürty professzorral együtt. Talán nekem az is elégtétel, hogy azóta is járja a templomokat. Éppen most beszéltem Etelka tanárnővel, aki azt mondta, hogy csak azt láttam volna, mert az egy dolog volt, hogy átvettük a zászlót, de kiderült, hogy amikor elviszik a templomokba, ott az emberek hogyan fogadják a zászlót. Ez azt jelenti, hogy megvalósult az a cél, amiért mi 2001-ben ezt a millenniumi zászló-sorozatot elindítottuk és legyen ettől független minden más politikai kérdés. Az, hogy ezerévente egyszer megünnepeljük államalapításunkat, a kereszténység felvételét, egy kerek ünnepségsorozat része volt, és itt is segített a nemzeti összetartozásunknak az erősítésében, segített abban, hogy méltó emlékünnepek legyenek, hogy pozitív élményként éljék meg ezeken az alkalmakon ezek az emberek a magyarságukat.

Nyilvánvaló, hogy vannak aktuális problémák, amelyek teljesen függetlenek a zászló-ügytől.

Köszönöm a válaszokat. Annál is inkább, mert nem lévén profi kérdező, megnehezítettem a beszélgetőtárs dolgát azzal, hogy a kérdések közti összefüggések csak a mi számunkra érthetőek, s talán mindössze néhányunk számára egyértelműek. Köszönöm, hogy ezen a harmadik találkozáson is szót válthattunk az iskoláról, noha ez most más lapra tartozik.

Hochbauer Gyula

Gyerekversek

Az iskolában írunk,
Olvasunk. Sok betűt
Összekavarunk.
Piros pontot és feketét
Szemétbe nem dobunk.

Csíki Zsuzsanna másodikos

Mese-beszéd, mese-szó,
Olvasgatni jaj de jó!
Iskolába ha megyünk,
Olvasás a kedvencünk.

Miklós Botond másodikos

Hiedelemvilág

2. Személyek (nők, férfiak)

Táltos: Tudással születő, kiválasztott. Képességeit a plusz csont árulja el. Születése után rögtön megszólal. Általában csak jót tesz, gyógyít, szerencsét hoz. Állítja, hogy mágia csak egy van, de lehet jóra is és rosszra is használni (*fehér* vagy *fekete mágia*). Csak a fehér mágiát alkalmazza és kapcsolatban áll a pozitív természetfölötti lényekkel. Antropozoomorf, leginkább lóvá, bikává vagy ökörré változik át, hogy segíteni tudjon. *„A csás ökröt Szilajnak hívták. A fiú mindennap kihajtotta az ökröket a legelőre. A mostohaanyja mindig korpából sütött neki kenyeret merendébe. A táltos ökör megsajnálta, és egyszer megszólította: – Édes jó gazdám, te csak korpakenyéren élsz? Van a jobb szarvamban elég eleség, csak el ne árulj. Húzd ki a jobb szarvamat, s azt egyél belőle, amit akarsz.”*

Bojszorkán, bojszorkán mestër: A negatív emberfeletti hatalommal bíró élő személyek legmagasabb fokozata. Általában nők vagy lányok, férfi változata is létezik, de ritkább. A boszorkány a rontó vagy fekete mágia képességeinek birtokosa. Ha a kezét kenőccsel megkeni, lóvá vagy *kecskebiékává* tud változni. *„Egyszer egy férfi meglátta, amint este a felesége átváltozott, elvitte a kovácshoz és megpatkoltatta. Reggelre a felesége az ágyban volt, de a kezén és a lábán patkó volt.”* A boszorkány ráolvasó tudományát úgy hagyja másra, hogy amikor haldoklik, megszorítja az illető kezét és seprűt ad a kezébe. *„Szent György napján tűzz kapudra tüskét, s a boszorkányok kerülik udvarodat.”*

Siska: Rontó asszony. Kevesebb hatalommal bír, mint a boszorkány, betegséget tud hozni, balszerencsét és rontást.

Tuduós, tuduós asszon: Természetfeletti képességgel, mágikus többlettudással rendelkező személy. Gyógyítani tud, látja a földbe rejtett kincset, a távol lévő állatokat, elveszett tárgyakat és személyeket. Jósolni is tud. Tudása viszont inkább ördöngös. *„Egyszer arra vállalkozott a tuduós asszon, hogy 4 forintért és egy rend új öltönyért a temetőben visszatéríti a hűtlen szeretőt.”*

Guruzsluó asszon, guruzsluó, guruzsmás: A mindennapi mágia szakemberei. Gyógyítani is próbálkoznak, általában kevés sikerrel. Átkokat tudnak szórni, a rontás specialistái. *„Bácsfaluban Kiss Mihálytól ellopták bugyilárisát 320 frttal. A károsult minden alkalommal rettenetes átkokat szórt a tolvajra. Ezektől megrémülve, a tolvaj visszajuttatta Kissnek a bugyelárisát.”*

Kovács Lehel István

* Kiadja a Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság – © HMMT, 2005. * ISSN 1582-9006 *

Hamu és gyémánt

(Folytatás a 2. oldalról)

A nemzeti kultúrának azonban nemcsak időbeli, hanem térbeli dimenziója is van: térbeli kiterjedése és határai. Ezek, ahogy már az eddig mondottakból is kiderült, korántsem esnek egybe az országhatárokkal. Ezt az alkotmányt – azaz a nemzeti kultúrát –, annak szellemét és követelményeit (mert természetesen ez is hozzátartozik az alkotmányhoz) szinte ösztönösen és akaratlanul azok is elismerik (el kell hogy ismerjék), akik ennek a kultúrának a „nyelvét beszélik". Ebben az összetételben a „nyelv" éppúgy többet jelent, mint ahogy a „beszédet" is általánosabb értelemben használom. Ezt a nyelvet beszéli Kodály Zoltán, mikor zenét szerez, ezen a nyelven szólal meg Ripplrónai József, mikor fest vagy Medgyessy Ferenc, mikor a Táncoló nő című szobrát mintázza, Nagy László, mikor verseit írja, vagy ahogy egy magyar turista Stockholmban viselkedik.

Ezeknek a nyelveknek a nyelvtana minden látszólagos különbségük ellenére is egy bizonyos szinten ugyanazoknak a törvényeknek, ugyanannak az „alkotmánynak" szellemét sugallják. Mert a nemzet a kultúrában határozza meg magát, és a kultúra a nemzet alkotmánya. Ahol ezt a nyelvet beszélik, használják, az a terület az egyetemes magyar nemzeti kultúra elidegeníthetetlen része. A nemzeti kultúra területi kiterjedését, azaz dimenzióit ábrázoló térképen kitüntetett hely illeti meg kultúránk egyik ősi fészkét, Erdélyt, hisz ennek az alkotmánynak több fejezetét Erdélyben és erdélyiek írták.

1530 körül 25 évig jártak a hajók Konstantinápoly és Marseille között, rabszolgákkal kereskedve. Provence 15 falvát elpusztította a pestis. A franciák a törököktől vásárolt magyar rabszolgákkal népesítették újra. Hétfalusi csángók is lehettek köztük. Ez volt Mohács egyik következménye.

Mikes Kelemen elmond egy torokszorító esetet. Rákóczi Ferenc fejedelem udvara hajón utazott Franciaországba, azon az útvonalon, amelyen másfél századdal előbb Provence-ba vitték a magyarokat. A nyílt tengeren ismerős énekre füleltek föl. Az evezőkhöz láncolt rabok énekeltek. Magyarul!

A fejedelem és uradalma tovább evettivott, nem érdekelte a rabok éneke, magyarsága.

Pedig a fejedelem a magyar szabadságért harcolt. De egy-egy nép egységét nem az anyanyelv táborában látták. A haza edénye számukra nem a nemzeti nyelv volt. 1945 óta ilyen utazó fejedelem Magyarország a kisebbségi létre kényszerült magyarsággal. Magyarul síró rab énekünket hallják, de ők ünnepelnek tovább, hisz a nemzetet ma sem az anyanyelvben látják.

Pedig minden nép számára a közösség kötelékei közül a legerősebb az anyanyelv. Az írek és a skótok akkor kívántak maguknak az angoltól külön közösséget teremteni, amikor anyanyelvük elvesztése befejeződött, amikor már angolul beszéltek.

A flamand nemzeti törekvések előfutára, De Coster – az Eulenspiegel szerzője – franciaellenes műveit franciául írta, külön ingerültséggel azért, hogy ősei nyelvétől is megfosztotta Racine és Voltaire népe.

Ma szemtanúi lehetünk annak, hogy a kihaltnak vélt ír, skót, héber nyelvek újra virágoznak.

Mi lesz a magyar nyelv jövője a Barcaságon? – ezt kérdezné Zajzoni Rab István is.

Zajzoni Rab István, aki több nyelvet beszélt, az Új Márciusi Ifjúság mozgalomhoz csatlakozott, Táncsics Mihály jobbkezeként. E mozgalom célja az volt, hogy a magyar függetlenség kikiáltásával egy időben az olaszok, szerbek, csehek, románok, lengyelek és moldvaiak is mondják ki az osztrákoktól való elszakadást, 1860. március 15-én, megalakítva a Dunai Konföderációt. Táncsics terve az volt, hogy a húsvét-déli harangszó megkondulására az egész ország egyszerre fogjon fegyvert. Sajnos az osztrák titkosrendőrség szétzúzta ezt a szép álmot, amit jó lenne, ha az Európai Unió felvállalna. A Deák-féle kiegyezés pedig a Kossuth által jósolt Trianonnal végződött.

Aki a Kárpát-medence, sőt, Közép-Európa jövőjét tartja szem előtt, az nem kerülheti meg Trianon problémakörét. A magyarság ezen sorskérdése egyúttal Közép-Európa jövendőjének a sorskérdése is. Kevesen foglalkoztak eddig azzal, hogy a trianoni szétdarabolásból születő utódállamok mit nyertek és mit veszítettek a korábbi állapotukhoz képest. Nyertek ugyan területeket, de – Romániát kivéve – nem annyit, hogy ez lehetett volna további fejlődésük záloga. Románia pedig sem társadalmilag, sem gazdaságilag, sem kulturálisan nem volt érett és alkalmas arra, hogy az elcsatolt Erdélyt legalább az addigi életnívóján tartsa: a román fennhatóság egyedül a lezüllesztéséhez, a balkanizálódásához járulhatott hozzá. Mind Erdély, mind Kárpátalja, mind a Felvidék, mind a Vajdaság, mind az Őrvidék és mind a Délvidék elcsatolása Magyarországtól olyan mesterséges államalakulatok megalakítását engedte meg, melyeknek létezését nem igazolta a történelem, s nem csoda, hogy maguktól szétbomlottak. Az elmúlt évszázad történelme azt viszont igazolta, hogy aki felelősen gondolkodik a jövőről, annak tudnia kell, hogy a Kárpát-medence hosszú távon hatékonyan csak együtt állhat talpra, de darabokra szabdaltan sohasem. Az elmúlt 85 év tanulságai közé tartozik, hogy azok, akiket területgyarapodással jutalmaztak, nemcsak azért nem tudtak az érett demokráciák fejlődési útjára térni, mert odadobták őket a sztálinizmusnak, hanem azért sem, mert kiszeletelve a Kárpát-medencéből, megfosztották őket az eredetileg adott haladás elemi lehetőségeitől, a több évszázad alatt történelmileg kialakult egymásrautaltság és együttműködés áldásától.

Végezetül egy érdekes eset. A nagy egyéniségek fizikai haláluk után is élnek és tevékenykednek.

A több mint ötezer lelket számláló és Bukarestben élő hétfalusi csángóság, Papp Béla orvos kezdeményezésére, 1932. november 27-én, Zajzoni Rab István költő születésének századik évfordulójára emlékünnepséget rendezett. Az ünnep hatalmas erkölcsi és anyagi sikerrel zárult. Ez tette lehetővé 1933. július 2-án a bukaresti magyar evangélikus egyházközösség megalakulását, és önálló templomának a felépítését.

Az 1990-es változások után a hétfalusi csángóság önálló iskolájának a Zajzoni Rab István nevet adta.

Íme Zajzoni Rab István templomot és iskolát adott népének, teljesítve Reményik Sándor – axiómáját – megmaradási törvényét.

Nekünk, utódoknak kötelességünk benépesíteni a templomot és az iskolát, ez a jövőnk jelene.

Fizikai testünk vége por vagy hamu, de lelkünk mélyén ott a gyémánt.

Adja Isten, hogy a gyémánt csillogása világítsa Jövőnket!

Elhangzott 2005. október 1-jén a csernátfalusi Szent Mihály-templomban, a hétfalusi Szent Mihály-napok ünnepségének keretén belül.

Bencze Mihály

Zenélő Négyfalu

„Vígan énekelj az Úrnak, te egész föld!" (100. zsoltár)

*

Ez lehetett volna a mottója annak a koncertsorozatnak, amely még a nyár elején elkezdődött itt Négyfaluban. A négyfalusi *Polifónia* kórus Gyerkó András tanár úr vezetésével magyarországi vendégeket fogadott az elmúlt nyáron, Dunaföldvárról a *Cantemus Vegyeskar*-t és Kemenesmagasiból a *Citera és Énekegyüttes*-t.

Örömmel szívünkben lestük Négyfalu főútját július első napján este úgy 7 óra körül. Mikor tűnik már fel az a magyar busz, mely kedves barátainkat, a dunaföldvári *Cantemus* kórus tagjait rejtegeti? – És megérkeztek! A négyfalusi kórus tavaly májusban vendégszerepelt a XXVIII. Bárdos Lajos fesztiválon Budapesten. Házigazdáink, vendéglátóink a dunaföldváriak voltak, kikkel a barátság elkezdődött ott és most itt folytatódott. E találkozóknak az együttléten túl a közös beszélgetések, kirándulások mellett legkiemelkedőbb része az ének, a hangverseny. Kedves barátaink már vasárnap délelőtt az új római katolikus templomban a mise alatt elkezdték az ünnepi hangversenyt, énekeikkel dicsérték az Urat! Vasárnap délután közös hangversenyre került sor a csernátfalusi evangélikus templomban. A *Cantemus* kórus Regényiné Gelencsér Irén karvezető irányításával szebbnél-szebb kórusműveket szólaltatott meg. Hangversenyüket a tisztán csillogó énekhang mellett színesítette a szólóének, az orgona és a harsona. A közönség lelkes tapssal jutalmazta ezt a mindannyiunk számára különleges élményt nyújtó hangversenyt.

Augusztus második hetében a négyfalusi kórus újból vendégeket várt, a Vas megyei kemenesmagasi *Citera és Énekegyüttes*-t. Ez a kapcsolat már régebbi, majd 10 éves. Kedves barátaink már negyedszer járnak a Barcaságon, sok jó barátság kovácsolódott össze. A sóbánya, a bolnoki libegős túra, kastélylátogatás, az erdő zsongása, a madarak csicsergése, a patak csobogása, a sült szalonna illata, a focimeccs, a *Szeptim* együttes – mind hozzátartozik ahhoz a héthez, mely nem múlott el nyomtalanul a szívekben. A bükszádi falunapokon bemutatkozó *Citera és Énekegyüttes* jutalma a lelkes közönség elismerő nagy tapsa volt. Vasárnap Csernátfaluban Négyfalu népe újra koncertre gyűlt össze, ahol a kemenesmagasiak Sebestyén Zoltán tanár úr vezényelte és a négyfalusi kórus Gyerkó András tanár úr vezényelte közös hangversenyét hallgathattuk meg. Az elhangzott kórusművek, népdalfeldolgozások, népdalcsokrok citerakísérettel, a citeraegyüttes külön előadása és az a bizonyos *szorosjáték* – mikor a szomszéd citerája jobb, tehát azon is játszom egy kicsit – igazi élményt nyújtott a hallgatóságnak. A közönség lelkesen részt vett az előadáson, szűnni nem akaró tapssal jutalmazott és énekelt!

Augusztus 19-én a türkösi evangélikus templomban is volt kórushangverseny. Ez alkalommal a budapesti *Vass Miklós* kamarakórus egy kis csoportja látogatott Négyfaluba. A kórusművek legszebbjeiből énekeltek, magyar zeneszerzők kórusművei is felcsendültek. Szívet-lelket melengető zene volt a legjavából. Az öröm ott dalolt a lelkekben.

Énekelni tehát szép és jó és kell, de ne egymagunkban, hanem közösségben, kórusban, hiszen így másképp hat. Életünkhöz hozzátartozik az éneklés – erről nem szabad megfeledkezni soha.

Kovács Klára Ildikó

* Szerkesztőség: RO-505600 Négyfalu, George Moroianu utca (Nagyút) 87. szám * Telefon: 0268 / 275 773 *